

DV RADOST SPLIT
PEDAGOŠKA GODINA 2013/14
Snježana Mihanović, prof. logoped-stručni suradnik

Predavanje za roditelje

- Tijek razvoja govora i jezika
- Najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije u djece predškolske dobi
- Spremnost za školu

Tijek razvoja govora i jezika

- Temelji se stvaraju upravo u predškolskom razdoblju
- U kratkom vremenskom razdoblju dijete ovladava motoričkim sposobnostima tijela, usvaja složeni sustav jezika/govora, doseže određenu razinu spoznajnog, socijalnog, emocionalnog razvoja
- Sva se područja međusobno isprepliću
- Svako je dijete posebno, ipak ,postoje i mjere odstupanja koje predstavljaju poteškoću

... o tijeku razvoja

- Govor je temeljni način komunikacije među ljudima
- Preduvjeti za njegov razvoj su dobro zdravlje, uredno razvijeni govorni organi, uredan sluh, uredan intelektualni razvoj te stimulatívno okruženje
- Najintenzivniji razvoj govora događa se u prve tri god. (od faze krika dostvaranja male rečenice)
- Etape su predvidljive/predgovorna-9.mj/govorna 9.-15.mj/prve rečenice-18.-24.mj./širenje rječnika, usvajanje gramatičnosti-do treće god.

... o tijeku razvoja

- Važnost govorno-jez.poticaja u prvim mjesecima
- Beba svojim plačem šalje razne poruke-komunicira
- Igrajući se gov.organima vokalizira kao sva djeca svijeta
- Nakon 6.mj.čujuće dijete počinje osmišljeno,namjerno proizvoditi glasove materinskog jezika-slogovno brbljanje-naslanja se na ritam i intonaciju/gluhi kao i M.R.počinju nazadovati
- S 9.mjeseci slog.glasanje postaje bogatije,javlja se razumijevanje,prva riječ od 10.-15.mj.

... o tijeku razvoja

- Bazu materinjeg govora dijete usvaja do treće godine (kombinira riječi u rečenice prema pravilima, usvojilo sintaksu, morfologiju, pragmatiku)
- Rabi zamjenice ja, ti, mi, moje, tvoje, naše / rabi negaciju, slaže riječi u rodu broju, padežu, rabi pridjeve...
- Izgovor se usvaja do pet i pol godina
- Jezik se razvija, uči cijeli život
- Usvajanje jezika predstavlja čudesnu sposobnost / dijete do treće godine stiže do trećine svog intelektualnog puta, a uspijeva savladati tako složen sustav kao što je jezik

Kalendar jezično-govornog razvoja

dob	Uredan jez. gov. razvoj	Simptomi usporenog razvoja
0-3 mj.	Raspoloženje izražava glasanjem, smijanjem, plakanjem	Ne reagira na jake zvukove
	Sluša glasove i druge zvukove	
3-9 mj.	Igra se govornim organima, stvara mnoštvo glasova	Izostaje reakcija na poznati glas
	Odgovara smijehom na ugodu, plačem na ljute i neugodne glasove	Nakon 6.mj. ne imitira glasove odraslih
	Imitira glasove odraslih nakon 6.mj.	Ne pokazuje zanimanje za zvučne igračke
	Javlja se slogovanje, npr. mamama, bababa	Ne smije se glasno

Kalendar....

- Cjeloviti tekst govorno-jezičnog kalendara možete naći i ispisati sa stranica DV Radost Split, pod rubrikom – savjetovanište-podnaslov-logoped/pod nazivom:
- „Tijek razvoja govora i jezika”

Najčešći govorno-jezični poremećaji u predškolskoj dobi

- Poremećaji izgovora/artikulacijske teškoće
- Jezične teškoće /od najtežih oblika alalije do usporenog razvoja govora
- Poremećaji ritma i tempa / mucanje/brzopletost
- Poremećaji glasa
- Poremećaji govora i jezika u djece s teškoćama u razvoju (ošt.sluha,vida,tjelesna invalidnost,mentalna retardacija, pervazivni razvojni poremećaj)

Poremećaji izgovora/dislalija

- Najčešći općenito, ali i kao najuočljiviji simptomi ostalih por.
- Prepoznamo ih po izostavljanju, zamjeni i iskrivljenju izgovora glasa
- mogu biti sustavni i nesustavni (teži oblik)
- Najčešći glasovi – oni koji zahtijevaju složeniju artikulaciju kao i akustičku sliku, duže se „bruse”
- Primjeri... /s,z,c/š,ž,č,dž/ćđ/l,r,lj,/k,g/t,d/e
- Do 4.5 čekamo szc, r,lj, do 5.5 čekamo šžčdžćđ

Uzroci por.izgovora

- Odstupanja u građi.....
- Blaga oštećenja sluha
- Lijenost musklature jezika,posebice vrška
- Slabiji fonematski sluh
- Orl uzroci

Jezične teškoće/zakašnjeli razvoj govora

- Kasnije progovaranje,
- Siromašan iskaz
- Nedostaju veznici, pom-glagoli, prijedlozi
- Agramatičnost (Luka ide škola.)
- Ispuštanje ili inverzija slogova, neobičan redoslijed
- Teškoće u razumijevanju pitanja ili naloga
- Prerade slušno samo ono što stiže usporeno
- Najteži oblici – potpuno odsustvo govora ili razina jedne riječi, oskudno razumijevanje

Djeca koju treba posebno pratiti

- Neurorizična djeca (prerano rođena niske težine, teškog poroda)
- Djeca koja imaju neke druge teškoće u razvoju
- Djeca iz obitelji u kojima postoji sklonost za razvoj jez. govornih poremećaja

- Važnost pravovremene procjene/osnaživanja roditelja
- Savjeti – jednostavnim rečenicama bojati sve životne situacije, prepričavati slijed događaja, pjevati, plesati, pljeskati na ritam, igrati se zvukovima, stvarati rimu, veseliti se onome što dijete može

Poremećaji ritma i tempa-mucanje / brzopletost

- Najpoznatiji iako nije najčešći
- Narušava temelje govora-ritam, intonaciju, melodiju
- Podatke o mucanju nalazimo u najstarijim spisima
- Među djecom 1-2%, češće se javlja kod dječaka
- Najnovija istraživanja ukazuju na organsku podlogu/na razini sinapsi
- Simptomi /popratne pojave/jačina
- Brzopletaš-simpatični mucavac/površan, na boji se govora/rukopis neuredan, nered u mislima

Poremećaji glasa/promuklost/ disfonija

- Dugotrajna promuklost kod šestogodišnjaka može biti znak hiperkinezije ili postojanja čvorića na glasnicama.
- Svakako je potreban ORL pregled .
- Poučiti djecu da čuvaju svoj glas,izbjegavaju zloupotrebu kroz vikanje,vrištanje,pretjerano nakašljavanje.
- U skupini stvarati trenutke tišine kao protutežu buci,mnoštvu riječi, zvukova, slika.
- Izbjegavati šapat u stanjima promuklosti.

Obilježja govora i jezika u djece s teškoćama

- Govor je narušen kao posljedica primarnog oštećenja
- Tjelesni invalidi (najčešća cerebralna paraliza)
- Mentalna retardacija, Down sindrom
- Pervazivni razvojni poremećaj (sveprožimajući)/autizam i njemu slični poremećaji
- Oštećenje sluha/ za govor presudno vrijeme nastanka

Spremnost za školu

- Što to znači u govorno-jezičnom smislu?
- Česta pitanja...
- Ulazak u osluškivanje jezika-kvalitativan skok
- ... rano razdoblje / usvajanje jezika bez poučavanja, slaganje svih sastavnica, dijete je spremno za jezik i za više njih, upravo čudesno, ne treba lekcije već osobu, GUD-nitko nas tome ne podučava, od utrobe majke dijete prepoznaje glas, ritam, intonaciju
- Dakle, dijete kompetentno komunicira, no ne mora u toj dobi osvještavati sustav (od čega se sastoji njegov govor?)
- U dobi od 6 godina počinje aktivno razmišljati o jeziku!

PREDČITAČKE VJEŠTINE

POTKROVLJE- čitanje i pisanje (uporaba simbola,
veza slovo/glas)

PRVI KAT - svijest o tome koji se glasovi nalaze u riječi,
pamćenje slijeda

PRIZEMLJE - svijest o postojanju sustava riječi, rečenica,
glasova, uočavanje rime, slijed slijeva na desno/
odozgo prema dolje

PODRUM - radost koju dijete osjeća dok mu se čita,
uživanje u pjesmicama, slušajuće ozračje

TEMELJ - ljubav, ohrabrenje, ozračje prihvaćenosti

Opća obilježja jez-gov. zrelosti šestogodišnjaka

- Razumije priče, uživa u njima, prepričava
- Prati slijed uzročno-posljedičnih veza
- Rečenice zrele, prati vremenski slijed, razumije prostorne odnose, prepoznaje shemu tijela
- S 5.5 godina sve glasove izgovara ispravno
- Polako ulazi u „oslušivanje jezika” (u glavi čuje, pamti zvuk glasova, određuje prvi, zadnji glas, slijed, duge/kratke riječi, osjeća i stvara rimu, uočava razlike među fon.sličnim riječima, uočava pogrešnu riječ, prepoznaje raščlanjenu riječ-**fonološka svijest**)

Dobri temelji za školu

- Svi sadržaji u školi prenose se upravo putem jezika, bilo govornog bilo pisanog
- Jedan dio djece ima poteškoće kada treba razmišljati o riječima, kako izgledaju iznutra, koje glasove imaju
- Nekoj djeci to je najteži zadatak u cijelom školovanju
- Pisani jezik zahtijeva upravo to-oslušivanje jezika

Simptomi koji mogu ukazivati na teškoće u učenju čitanja i pisanja

- Kasno progovaranje, siromašan rječnik
- Dugo zadržavanje grešaka u izgovoru
- Prisutnost agramatizama, ispuštanje prijedloga, ogoljena rečenica
- Teškoće u učenju pjesmica, brojalica
- Nerazvijena fonološka svjesnost (nakon 6.god.)
- Teškoće s pažnjom, krupnom i finom motorikom
- Nesigurnost u prostornim, vremenskim odnosima
- Nezainteresiranost za crtanje, pisanje

Govorno-jezične igre koje potiču predčitačke vještine

- Otkrivanje, prepoznavanje zvukova
- Čitanje priča, posebno rimovanih
- Prepričavanje priča po slikama
- Pljeskanje na riječi
- Traženje riječi koje se rimuju, stvaranje rime
- Traženje prvog, zadnjeg glasa, igra "Kaladont"
- Traženje suprotnosti
- Raščlanjivanje i sastavljanje riječi, traženje dogovorenog glasa, igranje na „kradljivca” glasova
- Igra „Leti, leti” - usmjerava pažnju na slušnu informaciju

Preporučena literatura:

- Čudina-Obradović, M.: Igrom do čitanja, ŠK, Zagreb
- Čudina-Obradović, M.: Matematika prije škole, ŠK
- Izdanja: Foma, Zagreb (www.foma.hr)
- Slikovnice Dicka Brune (Miffy), Golden Marketing, ZG
- Horvat-Vukelja, Ž. Pribić, S.: Slikopriče, ŠK (1 i 2)
- Rade, R.: Poticanje ranog govorno-jezičnog razvoja, Foma, Zg
- Hrvatska udruga za disleksiju: CD-Čitajmo zajedno, br.1

Web adrese:

- Hrvatsko logopedsko društvo
- www.hld.hr

- Hrvatska udruga za disleksiju
- www.hud.hr

- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u ZG
- www.erf.hr

Zahvaljujem na pažnji!